

ויעשה הטוב מזה שהוא טוב ויבחר בלחם מזה שהוא לחם ויקל בעיניו מרחק ויבין כי לך מולך לשמש את קונו וכשהוא עושה מה שנדרש בשבילו ישמח ויגיל לפי שמחה שאר דברים חלולים בדברים בעלים שאין קיימים אבל השמחה בעשיית המצות ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית. וזהו שלמה דרדכי מוסרו שנה שמחת החכמה ואמר בני אם חכם לך ישמח לבי גם אני:

סליקו לחו הלכות לולב

ובטוב לבב. וכל המנים דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפוז ומכרכר לפני ה' וגו':

משנה למלך

דעיונין (דף פ"ב) וכמה כבר ד' כבר ה'. וברפ"ב דעיונין (דף י"ח) הן אפילו בת ה' כורין אפילו בת י' כורין. וברפ"ב דעיונין משנה ג' ר"י אומר אבני כסף כשם כל שהן נטלות ב' וג' על הכסף. וברפ"ב דעיונין משנה ה' אומר ר"י מעשה בגנות ורדים שהיה בירושלים והיו תלמים שלה נפרכות משלש ומתארבע באיזר ולא הופרש מהם תרומה ומעשר מעולם. וברפ"ב דערלה משנה י' תבלין ב' וג' שנות ממין אחד יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ז' בש"א רובע עמנות מן העמנות בין מנ' בין מג'. וברפ"ב דמקואות משנה ד' מכלי ה' מנ' מג' מעטרפין מד' און מעטרפין יע"ש. וברפ"ב דידים מי רביעית נטלין לידים לאחד אף לב' מחצי לוג אף לב' ולעשרה אף למאה. וברפ"ב דידים משנה ג' נטלין ד' וס' כלל זה. וברפ"ב דכלאים משנה ה' אימתי בומן שהיו נטועות על ד' או על ה' ה' כו' יע"ש. וברפ"ב דעיונין משנה ד' איזוהו המדל אחד או שנים המחליק שלש זה כלל זה. וברפ"ב דכלאים משנה ט' היזה קרחת אחת או שנים וזרעם מרדל שלש לא יזרעם מרדל. ועיין בירושלמי פ"ה דברכות אמתני' דהאומר על קן נסור יגיעו רחמיך א"ר סימון בשם ריב"ל שליש נסור שהגיר ב' ג' ברכות און מחזירין אותו והביאו הטור א"ח סי' קנ"ו יע"ש. וברפ"ב דהלכות משנה ט' בין עומדת בין מוטת על גדה בין אחת בין שנים:

סליקו לחו הלכות לולב, שבה לבוחן כליות ולב:

הלכות שקלים

מצות עשה אחת והיא ליתן כל איש מחצית השקל בכל שנה:

וביאור מצוה זו בפרקים אלו:

בספ משנה

פונדיונין בחר דלוסיפו עלייהו דחניא עשרים גרה השקל מנין שאם רצה להוסיף יוסיף ח"ל יהיה יכול יתחום ח"ל הוא. ופירש"י בחר דלוסיפו עליה על סלע דלורייחא הוסיפו שחום ועשאוהו למדת סלע לורי כ"ד משין. יהיה עשרים גרה יהיה השקל משמע עוד יהיה אחרת. בפרשת ערכין כתיב הוא בסדר ויקח קרת כתיב עשרים גרה הוא:

ג' הסלע ארבעה דיגרים וכו'. מבורר פ' הוהב (מיעוט ל"א) במשנה. ומ"ש והדינר שש מעין וכו' עד ופרוסה אחת משמנה באיזר. בפ"ק דקדושין (דף י"ג). ומ"ש ומשקל הפרוטה חצי שיעור, ק' כחב הרי"ף שם: ד ועוד מטבע אחר היה שם וכו'. כ"כ רבינו גס בפירוש המשנה רפ"ב דשקלים דמק מלפנים שקלים דרכות מפני משוי דהר"ק:

מחצית

א מצות "עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל

מחצית השקל בכל שנה ושנה. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב. ושואל מאחרים או מוכר כסות שעל כתיפו ונותן מחצית השקל כסף שנאמר העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט וגו'. ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת: ב מנין כסף האמור בתורה באונם ובמפתה ובמוציא שם רע והורג עבד הוא שקל הנאמר

בכל מקום בתורה. ומשקלו שלש מאות ועשרים שיעורה. וכבר הוסיפו חכמים עליו ועשו משקלו כמשקל המטבע הנקרא סלע בזמן בית שני. וכמה הוא משקל הסלע שלש מאות וארבע ושמונים שיעורה בינונית: ג' הסלע ארבעה דיגרים והדינר שש מעין. ומעה היא הנקראת בימי משה רבינו גרה. ומעה היא שני פונדיונין ופונדיון שני איסרין. ופרוטה אחת משמנה באיזר. נמצא משקל המעה והיא הגרה שש עשרה שיעורות. ומשקל האיזר ארבע שיעורות. ומשקל הפרוטה חצי שיעורה: ד ועוד מטבע אחר היה שם שהיה משקלו שתי סלעים והוא היה נקרא דרכון. ואלו המטבעות כולן שאמרנו ובארנו משקל כל אחד מהן הן שמשערין בהן בכל מקום. וכבר בארנום כדי שלא אהיה צריך לפרש משקלם בכל מקום:

א סמ"ג עיין מה:

מגדל עוז

פרק א מנין כסף עד בינונית. במס' בכורות פ' יט בכור (דף מ"ט): הסלע ארבעה דיגרים עד חצי שיעור. פ"ק דקדושין (דף י"א): ועוד מטבע אחר עד ככל מקום. במס' שקלים פ' מלרשין שקלים:

ובגמרא. ועוד היה שם שיר אחד לקרנן בין ציו"ט בין בשנת ומבורר פ"ג מהל' כלי המקדש. אבל זה לא היה אלא שיר של שמחה ואינו דוחה אפילו יו"ט:

מן השמחה שישמח אדם בעשיית מצוה וכו'. דרבי רבינו מנחם מנחם זכ"ל בגמרא ובכמה מדליקין (שבת ל') אמרו ושנחמי אני את השמחה זו שמחה של מצוה. ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות מלד שכן מוכנה עליו והוא מוכרח ולעולם בעשייתו אלא חייב לעשותו והוא שמח בעשייתו ויעשה.

לחם משנה

בפרק החליל (דף כ"א) אבל בשיר של קרבן ד"ה עבודה היא ודוחה את השבת. ונראה לכתורה דזה סובר דעיקר שירה בכלי ולכך דוחה שבת. ומימה דכאז ז"ל פסק שם בפרק ג' מהלכות מקדש דעיקר שירה בפה שכהב שם ואין אומרים שירה אלא בפה בלא כלי עיקר שירה שהיא עבודה בפה. ועוד כתב ואחרים היו עומדים וכו' מהן לויים ומהם ישראלים וכו' היינו כמ"ד עיקר שירה בפה דלמ"ד עיקר שירה בכלי אמרין בגמרא דלויים דוקא. וי"ל דאע"ג דעיקר שירה בפה מ"מ דוחה את השבת כיון שהיא עבודה משום דאין שבות במקדש אבל כשהיא שמחה ביה השוואה לא מחזירין משום האי טעמא דכיון שהיה שם כלי שיר גזר טפי וכדכתבו החוס' בדבור המתחיל ורבנן סברי עיקר שירה בפה וכו'. וע"כ אהא ז"ל דאפילו דעיקר שירה בפה דוחה את השבת משום דאין שבות מכה הקושיא שהקשו בתוספות בד"ה כחנאלי עבדי כהנים וכו' דהכא מסקינן עיקר שירה בפה והכא קמי רישא דחליל מכה בשמונה ימי החג ולי אפשר בלא שבת ומירנו מטעמא דפירשטו:

מחצית השקל עד ששים ומהא'. פרק י"ב כבוד: בזמן שהיה מטבג עד פחות ממחצית שקל של תורה: כתב הראב"ד ז"ל הדרך הזה על דרך המשנה וכו' וסע עניינם היו והעשירו עכ"ל: ואני אומר רבינו משה ז"ל קיבל פירוש מהנה זו מ' מדרשין שקלים (דף ד') כמו ששייט בפירוש המשנה שלו כי ר"ש שנאחז באל לפרש אבל לא הביא חן מדבריו ר"י יודעה שבהיא הראב"ד ז"ל אלא גם מדבריו ר"ש שאל לפרש דברי יוסף הלל ואמר מה בין שקלים לחטאת אלא שקלים הם להם קצבה ולחטאת אין לה קצבה וכו' חלק עליו ואמר אף לשקלים אין להם קצבה שבעלנו ישראל היו שוקלין דרכונות כו' עד בקשו לשקול דינרין אמר ר"ש אעפ"י יד כולן שזה אבל חטאת זה מציא בכלע וזה מציא בבתים וזה מציא בשלש ע"כ. פירוש כי לא נהלקו ר"ש ור"י ואליבא דר"ש שהלכס דנבריו אלא בשינוי המטבעות אבל לא פיתה ולא הוכיח אחד על היתרו וממילא חזינו שהיו משכונות הרבה והפסד היו מביאין למדת הכל מר"ש ז"ל. ועוד ש"י ראה להביא לדבריו מזה לדגסיון ולפסד כמו בירושלמי ומרת אותה מהנה שמפסדת טעמין פלגי כלעים בקשו לשקול דינרין